

Driemaandelijks tijdschrift voor de studie
van natuur en heemkunde

jaargang 46 nummer 4 - 2023
Heemklank is een uitgave van de
Vereniging van Natuurvrienden Susteren

Inhoud

Weurdje van de redaksie	3
Van de vereniging.....	4
PROGRAMMA 2024.....	4
Laezing Chris Rutten oktober 2023.....	5
Suestra aovend 2023.....	6
Om wat te mijmeren bij de kerstboom – Evert Zits.....	8
De wègkeman – Annie Schreuders-Derks.....	11
Steltkluut Himantopus himantopus- Jan Smeets	13
Relikwieën van Amelberga en Paulus – Wil Schulpen	15
Artificial intelligence (AI) – Jac van de Winkel.....	17
Gelaeze en geheuërd – Evert Zits	19
Heide 's eerste vereniging: schutterij St. Petrus en Paulus – Wil Schulpen.....	21
Station Susteren en de postwagendienst naar Maaseik – Wil Filott.....	27
Holtum (1) – Wil Schulpen	42
Effe Raoje deil 34 –Annie Schreuders-Derks.....	47
Puzzel 1	48
Aw Foto's	49
De oplossinge van Effe Raoje.	52
Oplossing puzzel:	52
Colofon.....	52

Laezing Chris Rutten oktober 2023

Op 19 oktober trakteerde Chris Rutten ós op ein prachtige lezing. Zoa wie gebroekelik vónj deze aovend plaats in de Hermeniezaal. Doordet d'r get misgegange woor mit de bekèndmaking van de aovend, wore dao jaomergenóg neet zoa vääöl luuj es anges bie dit soort veurdrachte. Mer aevegood hawwe zich toch zoa'n viefentwintjig luuj verzameld in de zaal. En die krece waar veur hun geldj.

't Woor neet allein ein leuke verdrach, want de awd burgemeister kènt good vertèlle, mer veur de meiste aanwezige goof 't nog vääöl nuuts te heuëre euver 't Zöstere in de ieëste hèlf van de veurige ieëuw.

De laezing besjtóng oet tweeë deile. Dao woor 't verhaol euver sjterfgevallen ónger de Sjpaanse griep. tweeë bezunjere gevallen wórte oetgelich. De zoon van burgemieëster Everts. Aan ziene doad herinnert ós nog ummer de icon van Maria achter in de kirk. Die is toen door de burgemeister gesjónke. Men meinde det dae zoon de krenkde haw opgeloupe bie activiteite in 't leger, ofwaal op de reis trök vanoet Sjeveninge nao Zöstere.

En ouch de opa van de sjpaeker, Chrétien Rutten. Hae woor de ieëste van de twintjig sjlachoffers in Zöstere. Deze Chris woonde mit zien gezin in Vääörth, hae woor sjlechter, fotograaf en repareerde motors.

't Tweeëde deil besjtóng oet herinneringe aan Zöstere, aangevöld mit aanteikeninge van zien vader, dae sjoalmeister woor gewaes in Zöstere en Deetere. 't Gezin Rutte is nao den oorlog in Zitterd blieve wone. Ze kome nog dök nao Zöstere nao familie en bekènde. Zien oma woonde oppe Maert. Zie haw eine winkel, de Consum geneumd, later woor dao drogisterie Palmen.

Mer ouch zien vader woor nog lang eine vaste bezoeker: hae goof les in Zöstere aan luuj veur 't middesjandsdiploma.

't Gebaorte-hoes van de sjpraeker sjtóng in de Kirkesjtraot en is in 't 'bevrijdingsbómbardemént' ram kepotgesjaote.

't Woor eine sjoane aovend dae good geheuër haw bie de aanwezige de sjpraeker wórt mit volle aandacht gevolgd. Eine goje bedank is zeker op zien plaats.

Suestra aovend 2023

In 't vreujaor, wie weer 't jaorprogramma aan 't invölle wore haet 't bestuur Annie en Jos gevraog eine aovend te organiseren mit veurdrachte van Zösterse luuj. Zie zeen dao mit aan de sjaag gegange en höbbe ós oeteindelik ein prachtig programma gepresenteerd. Jos leide ós door de aovend en goof bie edere veurdrach ein gepasde inleiding. Annie haw deze aovend eigelik vrie-aaf, mer moos bie 't euverreike van de wègkeman aan de artieste toch nog effe – 't woor waal neet oetgebred - oet de deuk doon waat eigelik eine wègkeman of wegkevruike is. Veur de luuj die neet in de harmoniezaal wore daen aovend, haet Annie häör verhaol in ein artikel hie in deze

Heemklank gepresenteerd.

In 't kort laote weer de artieste nog èns de revue passere:

Es ieëste troje René Denis en Yvonne Indemans op.

René brach, mit zien euverbekènde werme sjtöm, enkele prachtige leedjes ten geheuëre. Hae wórt daobie begeleid door Yvonne Indemans op de tréksak. Hiemit is Yvonne es nuje Zösterse sjter óntdèk.

Nao René en Yvonne woor 't de beurt aan Leontien Spee. Waem kènt häör neet es de juf van de ieëste klas die ummer de kenjerkes in de processie begeleide. Zie haw in ónvervalsj Roosters ein hilarische veurdrach euver d'n ómmegang, wie veuger de processie geneump wórt.

Mieke Berghs en häör partner Eric Bastiaens. Zie zeen bekènd oet versjeije bands en orkeste.

Zie brachte leedjes in 't dialect mer in die generatie kènt men 't Éngelsj neet wegdènke.

Ein geweldig optraeje!

De damesgroep Trinity besjtaonde oet de dames, Mieke Berghs Miranda Feijen Milou Kik en Alice van Neer, met begeleiding van Peter Feijen en Eric Bastiaens. Die vrouwluij kènne nog èns get. Weer höbbe ze van hunne bèste kantj geseen.

Alice en de Jantjes:

Alice van Neer, Jan van Wegberg en Jan Schoenmakers. Nao jaore höbbe zie zich veur dit gelaeg weer bie ein gepak en troje zie, mit groot succes, weer same op.

Weer veule ós gepaerskeuteld det zie det veur ós gedaon höbbe.

Veur de óngevieër honderd luuj die aanwezig wore, woor 't eine ónvergaetelike, sjoane aovend, dae veur herhaling vatbaar is.

Om wat te mijmeren bij de kerstboom

Evert Zits

Wij worden bedreigd door rampen, waarvan de natuurramp een van de rampzaligste is. Recent werd bericht dat de ijskappen van de polen sneller smelten dan was verwacht en daardoor ook de stijging van het zeewater toeneemt. En dan te bedenken dat Nederland grotendeels onder de zeespiegel ligt!

Gaan we een tweede *zondvloed* beleven? Is het dan niet raadzaam om een roeiboot aan te schaffen in plaats van een elektrische fiets?

Nee hoor, niet meedoen aan doemdenkerij!

Wij moeten de moed niet verliezen. Het angstige en onzekere tijd die ons nu overkomt, zal worden gekeerd. Wereldwijd worden door wetenschappers nieuwe denkbeelden ontwikkeld voor oplossingen. Veel maatregelen worden reeds uitgevoerd tot herstel en vernieuwing. Daarbij geldt als gouden regel “Het menselijk intellect is ontwikkeld om te overleven.”

Het woord wanhoop zal wijzigen in hoop,
want als de hoop verloren is, is alles verloren.

Of een huis een zegen is,
maken de mensen uit die het bewonen. Weismantel

Een mens heeft twee jaar nodig om te leren praten;
Vijftig jaar om te leren zwijgen

Een wereld zonder geheugen
Is een wereld zonder toekomst.

Een vlinder is een bloem die vliegt.

Mooie bloemen groeien traag
En onkruid is gehaast William Shakespeare

Het leven moet met liefde en humor worden beleefd:
Liefde om het te begrijpen,
Humor om het te dragen.

De hoogste openbaring is de “stilte”.

Lichtpuntjes:

Soms zijn ze groot.
Soms zijn ze klein.
Je hoeft ze niet te zoeken.
Je kunt ze ook zijn.

In de scheerspiegel:
De man die ik heb ingezeept
Zit lelijk met mij opgescheept. Simon Carmiggelt

Bepalend is niet of men het werk *juist* doet;
Het gaat erom het *juiste* werk te doen.

De wègkeman

Annie Schreuders-Derks

Op de Suëstra aovend in november haet de bekker, Marcel Roubroeks, veur alle optraejende artiëste eine wègkeman gesponsord. Dao wórt toen gevraog waat dao eigelik de beteikenis van is. Want dae wègkeman kènne weer allemaol en wurdt/wórt hie bie de wëntjerfieëste geregeld cadeau gegaeve. In café's wórt getoep of gelaot veur wègkemen. Det begint al mit Sint Maerte, Sinterklaos, Sint Sjtavee (Stefanus 26 dec) en Nuujjaar. Vreuger ging det zelfs tot sint Blasius (3feb).

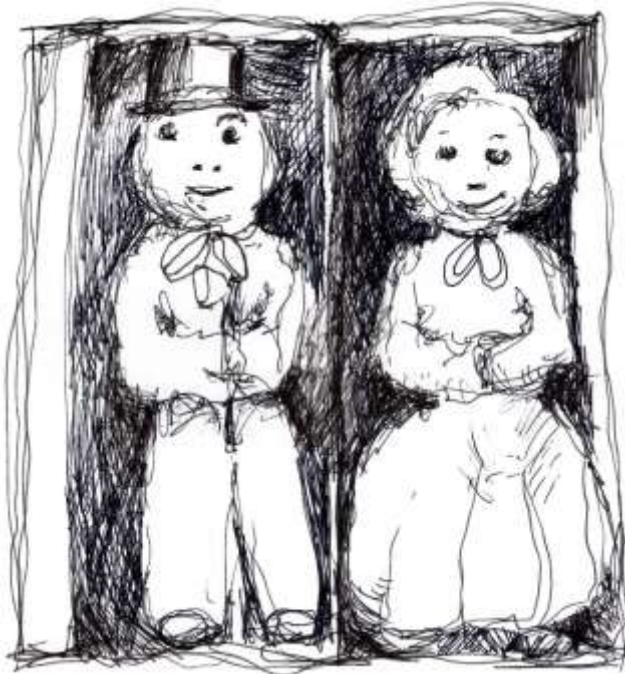
Opa Schreuders zóng al:

Sjtavee, Sjtavee wie lang zal ich laeve
 Hónderd jaor en eine daag
 Kip, kap de kop aaf

Weer kènne de wègkeman ónger versjeije benaminge: Wègkeman, Sjtavee, Ziepesjprènger, Boekman, Klaoskook, Sjtots, Krintekel (Venray). Daomit zal ich nog hie en dao waal get neet geneump hóbbe.

Aete en drénke is offere aan de gode: emes mit ein sjtök in zien vaan haet flink aan Bachus geofferd.

Demeter is de godin van vruchbaarheid en de landjboew. Zie wurdt afgebeeld mit kaore aore. Aan Demeter brach men in de awdheid, in de duustere tied van 't jaor, es niks greujt, miensjeoffers. Óm van de bludige offergave aaf te kómme offerde men 't "heilig" broad, 't èndjproducc van de akkerboew, in de vórm van eine miensj.

Róndj sint Sjtaeve ging men te paerd rón dj de veljer óm de vruchbaarheid op te rope.

Soms geuf 't ouch wègkevruiques, die zeen te kènne aan ein tesjke of ein mendje. De menkes kriege ein piepke. Dao wórt mael veur gebroek van de lètste miet det goof nog extra krach. Door det broad zeut te make, honing, anies, vruchte en neut d'r in te doon, kreeg 't richtige magie. Zeut gaeve aan dien gaste is nog ummer ze laote deile van diene riekdom.

Zoa kènne weer ouch 't gevlóchte broad. Men brach haoroffers, mer ouch die zeen vervange door broad. Deerfigure van broad zeen ouch bekènd. (De sjlachtied en de jach).

Restante van de ougs aete, in de haop op eine goje ougs in 't kómmend jaor.

Nog ummer wurt op plaatse in Limburg in de kersnach of de Driekeuningenach ein broad boete gelag. Det zou den de zaegeninge van dae nach in zich opnumme en wurt nao de nachmès mit aandach gegaete.

Óm dich alle goods veur 't kómmend jaor te wunsje gove paeter en maeter mit Sinterklaos of nuujjaor eine wègkeman. In det verbandj gaeve weer ouch eine Abraham of de sjpeculaasman, de vriejer of de vriejster. Bekènd is det men aan Sinterklaos eine vriejer kan vraoge. Weer zènge: "Sinterklaas goed heiligman." Det zou mótte zeen "Sinterklaas goed heylickman." Heylickman is 't zevetieënde ieëuwse woord veur "huwelijksmakelaar".

Det haet te make mit ein sjoan legende:

't Goof eine man van verermde adel dae drie brave dochters haw. Zie zörgde good veur hunne pap. Mer zie wore gedoemp tot prostitutie ómdet zie gein geldj veur ein broedsjat hawwe. Dus det zie geine goje miensj kooste kriege. Sinterklaos, mit zien veurleefde veur kuisheid, haw zich dae ieëlenj aangeheuërd en ging sjnachs sjtiékem aan det hoes veurbie en sjtruijde drie gouwe bel (ballen) en gouwe munte nao bènne. Die vele sjus in de sjoon van die drie maedjes! Zoa wore zie gered van de prostitutie en kreged alledrie eine goje miensj.

Sinterklaos mót riek zeen wie water deep, want hae sjtruijt al ieëuwelang rón dj mit munte en (gouwe) eppelkes.

Doordet hae die maedjes van adel aan eine miensj haet gehólpe, wurt hae hie in Zöstere ouch verieërd en sjtuit hae in de kirk mit die drie gouwe bel op zien book. Es besjermer en helper van de adelikke maedjes die hie in 't sjtuf ein hoagsjaonde opvoeding kreged óm aan eine goje, zoa riek meugelikke, vriejer te kómme. Daoveur heite sjpeculaas planke vriejers en vriejsters. Doe krigs van Sinterklaos eine sjpeculaasman es sjpiegelbeeld van dae vriejer dae se höbs gevraag.

Verleefde luuj sjikde zich óngerein ein hart van marsepein en eine vriejer van sjpeculaas. Mer kreeg se eine taai-taai den koos se waal inpakke.

Speculaas: Speculum = Spegel. Angere zègke det kump van "speculator" waat bisschop beteikent. Dus speculaas is eine bissjopskook. Speculaasplank: "houtere Klaos."

't Maak niks oet, 't blieve allemaol sjaon verhaole.

Trouwens: Sinterklaos is ouch patroan van de prostituees.

Steltkluut *Himantopus himantopus*- Jan Smeets

Jan Smeets

Op 14 en 15 april 2022 foerageerden 2 Steltkluten in het plas-drasdeel van het kalkmoeras in het IJzerenbos. Met grote stappen door het ondiepe water pikten beide vogels kleine prooidieren van het wateroppervlak.

Op beide dagen togen veel vogelaars naar het kalkmoeras om deze sierlijke vogels met zwart-wit verenkleed, lange dunne spitse snavel en extreem lange rood-roze poten te zien en aan de soortenlijst van het kalkmoeras toe te voegen. De Steltkluut is de 20ste steltloper soort die werd waargenomen in het kalkmoeras. De Steltkluut is in Limburg relatief zeldzaam.

Beide geslachten kunnen in zomerkleed een volledig witte kop hebben, ook kunnen kruin en nek in verschillende mate zwart zijn. De mannetjes zijn in zomerkleed herkenbaar aan de mooie groenglanzende zwarte bovendelen, bij vrouwtjes zijn deze

Steltkluten in zomerkleed, kalkmoeras. Foto: Peter Hamacher 14-04-2022

Het eerste zekere broedgeval in ons land dateert uit 1931, waargenomen in Beegderheide-Heel. In 1935 telde Nederland 33 broedparen. Vanaf 1990 laat de broedpopulatie in Nederland een duidelijke groei zien. In 2021 met 81, 2022 met 82 en 2023 ruim 100 broedparen. Ongekende aantallen voor deze van nature Zuid-Europese soort.

De onverwachte toename in ons land houdt mogelijk verband met klimaatverandering. Door extreme droogte in Spanje, Portugal en Zuid-Frankrijk

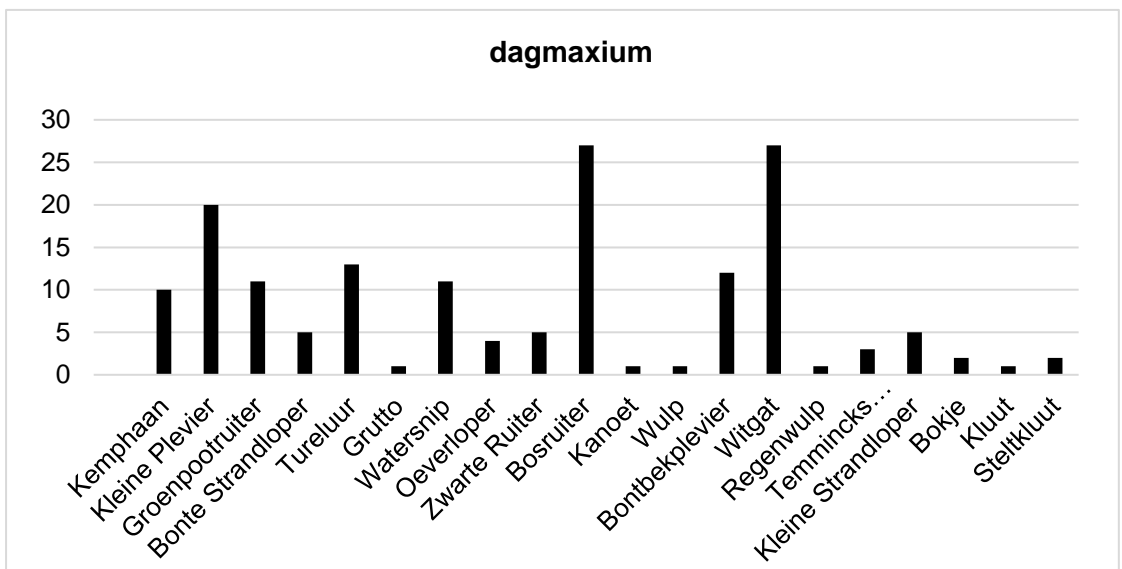
drogen meertjes en waterplassen uit en is er onvoldoende voedsel. Steltkluten trekken daarom naar noordelijke broedgebieden met gunstiger klimaat waaronder België en Nederland.

In 2023 werden in Limburg op de voorjaarstrek meestal enkelingen gezien. Uitzondering hierop waren 5 stuks in de Maasvallei in Itteren.

Het broedvoorkomen in Limburg beperkt zich tot natte gebieden in de Groote Peel en natuurontwikkelingsgebieden in Midden- en Noord-Limburg.

De Steltkluut overwintert in noordelijk Afrika, Middellandszeegebied of in het westen van Zuid-Europa.

Waargenomen steltlopersoorten in kalkmoeras IJzerenbos

Literatuur

Avifauna van Limburg

Vogelatlas van Nederland

Broedvogels in Nederland 2021. Sovon-rapport 2022/59.

Website, Waarneming.nl

Jan Smeets, Jozefstraat 15, 6114 EG Susteren

jan-smeets@ziggo.nl

Heide 's eerste vereniging: schutterij St. Petrus en Paulus

Wil Schulpen

In een beschrijving van de Limburgse schutterijen kort voor de oorlog worden binnen de toenmalige gemeente Susteren vier schutterijen vermeld. Eén van die schutterijen werd vermeld als: *Heide: jonggezellenschutterij*¹.

We laten de tekst van zesentachtig jaar geleden aan het papier toevertrouwd, na persoonlijk onderzoek van de schrijver, die werkzaam was in de bibliotheek van Arnhem, hier volgen:

HEIDE: JONGGEZELLENSCHUTTERIJ

Geschiedenis en tegenwoordige toestand. De jonggezellen van de Heide schoten vroeger met die van Susteren, totdat hunne buurt zodanig was uitgebreid en bevolkt, dat zij zich als schutters afzonderlijk konden verenigen, onder de bescherming der H.H. Petrus en Paulus. Het oudste schildje is van 1715. Papieren uit dien tijd zijn er niet, evenmin van later; niets dan een reglement gedateerd 1 juni 1923, dat weliswaar ouder schijnt. Het heeft misschien eerst de oude jonggezellenvereniging gediend, te Susteren, waarna de zaken overgingen (want in Susteren bleven de jonggezellen niet afzonderlijk georganiseerd), met het oude zilver, de naam overplakt en daarop "Heide" geschreven werd. Koningschieten op Pinkstermaandag, met de buks op de houten vogel. De nieuwe koning kiest een koningin, wordt uitgehaald, zijn huis versierd. Patroonsdag viering; na de Mis voor de overledenen een bier-teren in 't gildecafé. Tijdens de kermis (twee weken na Pinksteren), uittrekken en rond trommelen in de vroegte. Er zijn omstreeks 30 leden, voor 't merendeel ongehuwd. Trouwt er een dan trakteert hij en ontvangt een geschenk van de schutterij; uittreden is dan geen vereiste. Er is een "trommelaars- en pijperscorps" naar Duits voorbeeld.

Het zilver enz. Dit bestaat uit zesentwintig koningsplaten, gedateerd 1715 (met initialen), 1749 (hartje waarop A.F.B.)/ 26 MAY /1749; aan de keerzijde VIII), 1751 (Anton: / FRIDERICUS// BACKHAUS REX UTI PERGIT, IUVENUM / IN SUSTEREN/ 18 MAIJ = 1751, reliëfrand in rococo), 1795, 1799 (of 92?) met gegraveerd klok), 1861 (grote sikkels; aanhangend een achtpuntige ster, onbeschreven), 1865, 1866, 1881, 1899, 1902, 1903 (1 juni), 1904, 1905 (12 juni), 1906, 1907, 1909, 1910, 1911, 1913, 1914, 1922 (Heide Susteren), 1926, 1927 (Heide), 1928 (Heide Susteren) en 1930.

Een sikkels, waaraan gehecht een rond schijfje waarop gegraveerd de patroonheiligen; opschrift GEGEVEN DOOR OFFICIEREN/DER IONGESSELLE COMP: TE SUSTEREN/1864 J. MEUFFELS.

Een gehele, gekroonde en geciseleerde² vogel; vleugels tegen het lijf, staart lang en gespleten.

¹ J.A. Jolles, De Schuttersgilden en schutterijen van Limburg – overzicht van hetgeen nog bestaat, 1937, (in Engels en Nederlands uitgegeven) pag. 57- 65

² Ciselieren is het maken van een fijne reliëfversiering in metaal (koper, zilver, tin etc)

Station Susteren en de postwagendienst naar Maaseik – Wil Filott

Wil Filott

Inleiding

In het “*Weekblad van het regt*” van 2 februari 1871 is een rechtszaak opgenomen over een geval van oneerlijke concurrentie aan het station van Susteren. Hoewel die rechtszaak geen wereldschokkende gebeurtenis is, leek het mij aardig om in ‘De Heemklank’ aan deze *petite histoire* aandacht te besteden. Die rechtszaak was voor mij wel aanleiding om verder onderzoek te doen naar de postwagendienst tussen het station van Susteren en Maaseik. Voordat ik die postwagendienst beschrijf, schets ik eerst de ontstaansgeschiedenis van de spoorlijn Venlo-Maastricht en van het station te Susteren.

De aanleg van de spoorlijn

Reizen gebeurde sinds mensenheugenis op het land te voet en, na domesticatie van het paard, ook te paard. Openbaar vervoer over land was er lange tijd nauwelijks of niet. Halverwege de 18de eeuw kwam daar enige verandering in. De diligence, een door paarden getrokken koets voor personenvervoer, maakte zijn entree.¹

De uitvinding van de stoomlocomotief in Engeland in 1829 en de aanleg van spoorlijnen zorgde voor een grote omwenteling. De eerste spoorlijn in Nederland werd in 1839 geopend tussen Amsterdam en Haarlem. Dat vormde de opmaat tot de aanleg van een fijnmazig spoorweganet in Nederland. Op 18 augustus 1860 nam de Eerste Kamer een wet aan waarin de aanleg van negen spoorlijnen in Nederland door de overheid werd geregeld.² Een van die negen spoorlijnen betrof het traject Breda-Maastricht via Venlo. Het project werd in een aantal delen geknipt: Breda-Tilburg, Tilburg-Boxtel, Boxtel-Eindhoven, Eindhoven-Venlo en Venlo-Maastricht.³ Voor de aanleg van de spoorlijn was grond nodig. Waar die niet minnelijk verworven kon worden, werd die onteigend. Dat gebeurde ook in Susteren. In de Nederlandsche Staatscourant van 21 januari 1862 werd de voorgenomen onteigening van percelen in de gemeente Susteren voor de aanleg van die spoorlijn aangekondigd.

Nederlandsche Staatscourant, 21 januari 1862

Holtum (1)

Wil Schulpen

In dit artikel willen we enige aandacht schenken aan de geschiedenis van het dorp Holtum. Een belangrijke reden is dat het gebied van de oude gemeenten Susteren en Nieuwstadt en de woonkern Holtum aan de zuidzijde van de Roerdalslenk ligt en dat een groot gedeelte van dat gebied een landschappelijk vorm heeft gekregen mede veroorzaakt door de twee beken Geleen en Rode Beek. Beide ontvangen het water uit een groot gebied van Zuid-Limburg en het aangrenzende Duitsland. De beken verdelen het gebied in drie stukken, die elk eenzelfde ontwikkelingsfase kennen.

Roerdalslenk en Maasterrassen

De Roerdalslenk ligt tussen twee breuken in de aardkorst, beide lopen in noordwestelijke richting: de noordelijk breuk 'door Roermond' de Peelrandbreuk en zuidelijk door Sittard en Born de Feldebiss breuk. Wellicht herkent u deze laatste aan de naam van de brug/ viaduct in de Sittarderweg tussen Nieuwstadt en Sittard.

Tweehonderdvijftig miljoen jaar (250 Ma) geleden is het gebied tussen die twee breuken gaan zakken en zou nu zo'n twee kilometer gezakt zijn. De gronden noordoostelijk en zuidwestelijk van de breuken stijgen daarentegen (horsten).

Het landschap is vooral in later tijden (vanaf tweehonderdvijftigduizend jaar of 0,25 Ma geleden) gevormd door de Maas. Die heeft zich vanaf die tijd langzaam ingesneden in de aardkorst, waardoor met name bij Schalbruch een steile rand te zien is. Dit is de scheiding tussen het hoogterras (vooral door de Rijn gevormd) en het lager gelegen Maasterras. Door de verschillende ijstijden en het kronkelend (meanderend) voorkomen van de Maas ontstond een vlechtend bodemtype. Er ontstond een soort trap van de Maasterrassen vanaf het stroomgebied tot aan het hoogterras.

Aan de zuidzijde van de slenk (in onze streek) zie we dat er zich twee beken inslijpen namelijk de Rode Beek en de Geleenbeek. Via de Geleenbeek wordt vooral het regenwater afgevoerd van het gebied van Zuid Limburg vanaf de omgeving van Heerlen en boven het stroomgebied van de Geulle. De Rode Beek doet het zelfde voor het gebied oostelijk ervan maar vooral van het aangrenzende Duitse gebied.

Een zeer oude weg langs de Maas

Een belangrijke factor bij de uiteindelijke vormgeving van het gebied was een weg oostelijk van de Maas gelegen. Naar maatstaven van onze tijd kunnen we deze beschrijven dat deze komt van Maastricht (de Martinuspoort van Wyck), via de overgang in de Geulle bij Meerssen richting Buchten en Holtum en via de Holtummerweg naar de Winkelpoort van Susteren loopt. Via de Feurderpoort gaat deze noordwaarts via Schilberg richting Roermond. De weg bestond al in de Romeinse tijd, maar gaat wellicht veel verder terug. Wie weet gaat de route zelfs terug tot na de laatste ijstijd en vindt zijn oorsprong in de rendierentrek met in hun kielzog de mens tussen de streken van Luik in de winterperiode en de gebieden noordelijk van Susteren met name de Peel in de zomertijd. Dat die weg zich hier ontwikkelde komt vooral door een goed begaanbaar maasterras, waarbij tevens de grotere beken (Geulle, Geleen, Rode Beek, Roer, Swalm) bij de kruisingen met de

AW FOTO'S: ZÖSTERE IN DE WÈNTJER.

**Oppe koele bie de Volmeule: Marie-José Derks, Nelly Beyer Vincent Widdershoven
1960**

Jaore 1930

